

Haagi konventsiooni II protokollu juubeli- konverents Genfis

1954. aasta Haagi konventsioon keskendub kultuuriväärtuste kaitsele relvakonflikti korral. Selle konventsiooni II protokollu 20. aastapäeva tähistati 25.–26. aprillil Genfis rahvusvahelise konverentsiga „Kultuurivarade kaitse“. Tegu oli kõrgetasemelise kohtumisega, kus vaadati tagasi möödunud 20 aastale ja seati sihte edasiseks. II protokolliga liitunud riikide arv on küll viimastel aastatel kasvanud (hetkel on 82 osalisriiki), kuid protokollu rakendamise tõhususe huvides oleks vaja rohkem konventsiooniosalisi. Sõnavõttudes jagati eri riikide kogemusi ning rõhutati vajadust saada paremaid teaduslikke uurimistöid ja fakte sõjaolukorras oleva pärandi kohta. Räägiti koolitusvõimalustest, fondidest ja toetustest (UNESCO, ICOM, ICCROM, ALIPH). Kõige tugevamalt jäi kõlama ohu- või kriisiplaanide vajalikkus ehk rahuaja tegevused ning vajadus suurendada sõjaväelist huvi pärandi kaitsmise vastu. Arutati kultuuriväärtuste kaitset rahvusvahelise kriminaalõiguse valguses ning pandi südamele, et tõhusamalt on vaja jälgida pärandi väljavedamist, milleks tihti kasutatakse interneti kaudu saadud infot. Kuna Eestil on plaanis 2019. aasta detsembris kandideerida Haagi konventsiooni II protokollu valitsuste-vahelise komitee liikmeks, oli selline ülevaatlilik konverents väga kasulik. Eestist osalesid Linda Lainvoo ja Janika Turu Muinsuskaitseametist.

Konverents „Kultuurivarade kaitse“ Genfis
Foto: UNESCO

UNESCO 1970. aasta konventsiooni osalisriikide üldkogu Pariisis

1970. aasta konventsioon keskendub võitlusele kultuuriväärtuste varguste, salakaubanduse ning ebaseadusliku sisse- ja väljaveoga. 20.–21. mail peeti Pariisis konventsiooniosaliste 5. üldkogu. Hetkeseisuga on liitunud riike 139.

Ebaseaduslik kaubitsemine kultuuriväärtustega on probleem, mis mõjutab kõiki riike, sest varastatud esemed liiguvad üle riigipiiride ja neid pakutakse kollektsionääridele, oksjonimajadele ja muuseumidele.

Konventsiooni rakendamise juures rõhutati teadlikkuse suurendamist, rahvusvahelist koostööd, väljaveolubade, museaalide loendite, varastatud kultuuriväärtuste andmebaaside ning õigusliku raamistiku olulisust. Toodi välja, et internetikaubandus on jätkuvalt oluline probleem. Lihtsustama peab kultuuriväärtuste kohta käiva info vahetamist ning tagastamise protseduure ja suurendama riikide haldussuutlikkust. Sekretariaadi tungiv soovitus oli ka UNIDROIT konventsiooniga liitumine, mida Eesti pole seni teinud. Konventsiooni nähtavuse parandamiseks oleks vaja rohkem tegeleda meediakajastuse ja abimaterjalidega, mis aitaksid teadlikkust suurendada. Oluliseks peetakse kõigi osapoolte nii positiivsete kui ka negatiivsete kogemuste jagamist. Käesoleval istungil oligi pühendatud eraldi teemaplokk riikide kogemustevahetusele. Linda Lainvoo Muinsuskaitseametist tegi ettekande Eesti-Vene piiril konfiskeeritud viikingiaegse mõõga tagastamisest Ukrainale.

Struve meridiaanikaare konverents

24.–25. aprillil peeti Tartus ja Simunas rahvusvaheline konverents, mis tõi kokku UNESCO maailmapärandi nimekirja kuuluva Struve meridiaanikaarega seotud eksperdid. Üheksa riigi esindajad andsid ülevaate tegevustest meridiaanikaare tutvustamisel ja kaitsmisel ning arutasid edasisi koostöövõimalusi. Küllastati ka Struve meridiaanikaare punkte, mis asuvad Tartu Tähetornis, Võiveres ja Simunas. Konverentsi peakorraldaja oli MTÜ Paik.

*Kuulsad astronoomid ja geodeedid Struve ja Tenner näitlejate Jüri Aarma ja Egon Nuteri kehastuses
Foto: Margit Siim*

Ettevalmistustöö Soomaa haabjakultuuri esitamiseks UNESCO vaimse pärandi nimekirja

MTÜ Eesti Haabjaseltsi ja MTÜ Põlisrahvaste Arengu Keskuse eestvõttel on alustatud taotluse koostamist Soomaa haabjakultuuri esitamiseks UNESCO kiireloomulist kaitset vajava vaimse kultuuripärandi nimekirja, et sellega kaasa aidata Soomaa haabjaehituse ning üldisemalt haabjakultuuri püsimisele elava pärandina. Praeguseks on algatusega liitunud täiendavaid partnereid, sh Rahvusliku Ehituse Selts, Eesti Rahva Muuseum, Keskkonnaamet, Rohelise Jõemaa Koostöökogu, Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, MTÜ Soomaa Koda, OÜ Tuudevere Kordon, OÜ Viis Aastaaega.

Rahvakultuuri Keskuse hallatavast regionaalse kultuuritegevuse programmist saadi taotluse koostamiseks toetust. 2019. aasta jooksul

valmib muu hulgas UNESCO nõuetele vastav lühifilm Soomaa haabjakultuurist, koostatakse pikaajaline Soomaa haabjakultuuri kaitsekorralduskava ning viiakse läbi kogukonnakoosolekud, et tagada Soomaa kogukonna aktiivne kaasatus ning toetus haabjakultuuri esitamiseks UNESCO nimekirja.

Foto: Aivar Ruukel

Eesti osaleb indigoga värvimist tutvustaval näitusel Pariisis

Austria eestvõttel kavandatakse UNESCOs näituseprojekti, mis keskendub indigoga värvimisele kui paljudele rahvastele omasele vaimsele kultuuripärandile. Osalemist on kinnitanud ligi 20 riiki, teiste seas ka Eesti. Eesti esitab näitusele traditsioonilisel viisil indigoga värvitud reservtrükikanga, mille mustrid luuakse erilisse vaapa kastetud ja käsitsi valmistatud trükipakkudega. Näitusetöö autoriks on Örne Uus, kes on Peipsimaa külastuskeskuses ka vastavaid koolitusi korraldanud. Ühisnäitus on plaanis üles panna UNESCO Pariisis asuva peakorterit aia peale ning seda esitletakse 2019. a novembris peetava peakonverentsi raames.

*Örne Uusi loodud näitusetöö „Peipsi rüsi“
Foto: Erik Uus*

Konkurss Malta kunstilaagrisse

UNESCO Malta rahvuslik komisjon korraldab rahvusvahelise kunstilaagri, kuhu oodatakse kandideerima maalikunstnikke kõikjalt maailmast. Kandideerida saab 15. augustini, kunstilaager ise toimub 24.10–5.11.2019 Gozo saarel Maltas. Lisaks kunstiloomingule on projekti eesmärk rõhutada UNESCO väärtusi, nagu rahu ja kultuuriline mitmekesisus. Iga osalev kunstnik peaks tegema laagris kolm tööd, mis jäävad korraldajatele ja millest pannakse hiljem kokku näitus. Kandideerima on oodatud kunstnikud, kellele pakub huvi koostöö teiste kunstnikega ja aktiivne ühistegevus ning kellel on võimalik osaleda laagris algusest lõpuni. Plaanis on mitmeid ekskursioone ja kultuuriõhtuid, ka osalejatelt oodatakse vabas vormis oma maa ja kultuuri tutvustust. Laagri töökeel on inglise ja prantsuse keel. Malta žürii valib kõikide kandideerijate seast välja 20 kunstnikku, keda oodatakse laagrisse osalema. Konkursi edukalt läbinud Eesti kunstniku osalemiskulud kaetakse Malta ja Eesti UNESCO rahvuslike komisjonide koostöös. Lisainfo ja taotlusvormid www.unesco.ee

Meenutus 2017. aasta kunstilaagrist
Foto: UNESCO Malta rahvuslik komisjon

UNESCO Eesti ja eSwatini rahvuslikud komisjonid alustasid koostööd

2019. aastal alustasid Eesti ja eSwatini rahvuslikud komisjonid koostööd noorte ja haridusvaldkonnas ja sügisel viiakse ellu

pilootprojekt. UNESCO ERKi haridusprogrammide koordinaator Madli Kumpas käis märtsis ja aprillis eSwatinis kohaliku partneriga kohtumas ning tulevast koostööd ja pilootprojekti ettevalmistavas.

eSwatini rahvusliku komisjoni haridusvaldkonna kolleegid
Foto: UNESCO eSwatini rahvuslik komisjon

Pilootprojekti raames avaneb Eesti noorele võimalus osaleda kahe kuu vältel vabatahtlikuna eSwatini rahvusliku komisjoni töös. eSwatinis panustab Eesti noor komisjoni projektide elluviimisse, osaleb UNESCO ja rahvusliku komisjoni mandaadiga seotud kohtumistel ja sündmustel, võtab osa UNESCO ühendkoolide sündmustest, toetab ja aitab luua suhteid ja ühisprojekte Eesti ja eSwatini koolide vahel ning korraldab koos eSwatini partneriga eSwatini UNESCO ühendkoolide õpetajate koolituspäeva. Enne eSwatini lähetust on noor kaasatud kolm nädalat UNESCO ERKi töösse, et õppida tundma UNESCO programme ja rahvuslike komisjonide tööd, viia ennast kurssi Eesti välis- ja hariduspoliitika prioriteetidega ning valmistada ette lähetuseks.

Eesti vabatahtliku leidmiseks korraldas UNESCO ERK avatud konkursi ja konkursi läbis edukalt Laura Toomlaid, kes lõpetab juunis õpingud Tartu Ülikoolis ajaloo ja rahvusvaheliste suhete alal. Laural on varasem

kogemus vahetusõpilasena Ghanast ning auhinnareisilt Ugandast. Laura loodab vabatahtlikuperioodilt saada uusi teadmisi ja kogemusi haridusvaldkonnast, projektipõhise koostöö arendamisest ja eelkõige ootab võimalust panustada maailmahariduslikesse ja arengukoostöö teemadesse Eestis ja eSwatinis.

Koostööprojekti ettevalmistamisel on olnud UNESCO ERKile abiks UNESCO Saksamaa rahvuslik komisjon ja Eesti noore eSwatinis viibimise ajal on seal ka Saksamaa noor vabatahtlik.

UNESCO ühendkoolide ÜRO matke

25.-28. aprillil toimus Noarootsi gümnaasiumis Eesti UNESCO ühendkoolide rahvusvaheline ÜRO matke. Ametlik programm ja tõsised arutelud komiteedes algasid reede hommikul ning üritus lõppes ÜRO Peaassamblee istungiga pühapäeval. Sündmusel oli kokku 100 osalejat, nende seas õpilased ja õpetajad Eestist, Lätist, Ukrainast, Belgiast, Venemaalt, Leedust ja Saksamaalt.

Rahvusvahelisel konverentsil olid noored delegaadid jagatud kolmeks komiteeks: ÜRO Keskkonnaprogramm, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Amet ja ÜRO Julgeolekunõukogu. Komiteed arutasid vastavalt IKT ja kestliku arengu, kliimamuutuste ja migratsiooni ning küberturvalisuse teemadel. Sel aastal tegutses matkel esmakordselt rahvusvaheline meedia toimikond, kus noored mängisid BBC News, Buzzfeed, The Daily Telegraph, The Rebel ja Vice News ajakirjanikke.

ÜRO matke töökeel oli inglise keel ning konverentsile eelnes mitmekuine ettevalmistus: noored tutvusid ingliskeelse diplomaatilise sõnavaraga, mängisid läbi ÜRO tööprotsesse, tegid uurimistööd esindatava riigi poliitika ja käsitleva teema kohta ning kirjutasid riigi seisukohta kirjeldava kokkuvõtte.

ÜRO matke toimumisse panustasid Eesti ÜRO matke noored, MTÜ Mondo Maailmaharidus- ja koolituskeskus, UNESCO ERK, Tartu Keskkonnahariduse Keskus, Keskkonnanvesteeringute Keskus, Välisministeerium ja Haridus- ja Teadusministeerium.

Droonifoto ÜRO matkelt
Foto: Enn Narrusson

Eesti noor ÜRO Põlisrahvaste Foorumil

22.-26. aprillil käis Britte Koppel rahvusvahelise juuratudengite organisatsiooni ELSA liikmena ÜRO Põlisrahvaste Foorumil New Yorgis. ELSA delegatsioon koosnes viiest tudengist, kes olid pärit eri Euroopa riikidest. Britte osalemist foorumil toetas UNESCO ERK.

Põlisrahvaste Foorum on oma olemuselt nõuandev organ ÜRO Majandus- ja Sotsiaalnõukogule ning selleaastase kohtumise teemaks olid traditsioonilised teadmised, nende põlvkondlik edasikandmine ning kaitse. Võimalus käia ja näha, kuidas käivad inimõiguste teemalised arutelud suures rahvusvahelises organisatsioonis oli Britte sõnul hindamatu väärtusega.

Viie New Yorkis veedetud päeva jooksul osales ELSA delegatsioon mitmel foorumi sündmusel, peakonverentsi istungitel ja põlisrahvaste esindajate poolt korraldatud kõrvalüritustel. Meeldejäävaimad nendest olid Brittele arutelud tehnoloogilistest võimalustest põliskeelte arendamiseks ja hoidmiseks ning inimõiguste rikkumistest.

Foorumil on põlisrahvaste esindajatel tavaks riietuda oma traditsioonilistesse kostüümidesse ja tutvustada oma kultuuri ja viie päeva vältel sai Britte osa lisaks sõnavõttudele põlisrahvaste laulunumbritest. See omakorda tegi üritusest Britte sõnul tõelise kultuurilise elamuse.

Britte Koppel ÜRO Põlisrahvaste Foorumil New Yorgis
Foto: Britte Koppel

GENE maailmahariduse uuring Eestis

7.–9. mail külastas Eestit GENE rahvusvaheline maailmahariduse töörühm, kuhu kuulusid eksperdid GENE sekretariaadist ning Soome, Slovakkia ja Poola haridus- ja arengukoostööametnikud. Visiidi eesmärk oli saada ülevaade Eesti maailmaharidusest ning tutvuda kohalike maailmahariduse valdkonnas tegevate ametnike, ekspertide ja praktikutega. Visiidi käigus kohtuti ja arutati maailmahariduse teemadel Haridus- ja Teadusministeeriumi, Välisministeeriumi, Keskkonnaministeeriumi, Innove, UNESCO ERKi, AKÜ, MTÜ Mondo, TLÜ ja Tartu Ülikooli, Õpetajate Liidu jt esindajatega.

Visiidi lõpus esitas töörühm esialgseid tähelepanekuid ja soovitusi Eestile maailmahariduse vallas. GENE Eesti maailmahariduse lõplik raport valmib aasta

jooksul. Uuringu peamised partnerid on GENE, Haridus- ja Teadusministeerium ja Välisministeerium.

EuroMABi kohtumine Dublinis

2.–5. aprillil toimus Dublinis EuroMABi konverents. Konverentsi fookus oli koostöö, inimeste kaasamisel ja võrgustiku edendamisel. Kokku osales konverentsil üle 200 delegaadi 36 riigist, Eestis osales konverentsil Toomas Kokovkin.

Arutatud teemade ring oli lai: kliimamuutused, teaduskoostöö, kohalik toit ja väiketootmine, pärandkultuur ja põlisrahvad, noorte kaasamine, biosfäärialad, tervis jm. Arusaadavalt oli mitu töörühma pühendatud vee- ja mereökosüsteemidele. Ühe jõulise probleemina tõusis esile plastireostus. Seda teemat veavad Hispaania saared ja Toomas Kokovkini hinnangul võiks nende null-plasti kampaaniaga liituda ka Eesti biosfäärialala, seda just teadlikuma tarbimise, jäätmekäitluse ja ringmajanduse osas.

Eesti ekspert juhtis kultuuri ja biosfääri teematist töörühma, mille kaasjuhatajaks oli Dublini kultuuriametnik ja õppejõud Ruairí Ó Cuív. Töörühmas arutati vaimse pärandi tähendust biosfäärialadel ja esitleti mitmeid kunstiprojekte, festivale, häppeninge. Töörühma ettepanek on tuua kunst ja kultuur järgmisel konverentsil plenaaristungile ühe põhiteemana.

Konverentsil toimus traditsiooniline „rahvuslik õhtu“, kus biosfäärialad oma toodangut (põhiliselt toitu ja jooke) esitlesid. Eestist oli kaasa võetud Hiiumaa vinnutatud lambaliha.

Konverentsil valiti EuroMAB uus juhtkomitee. Eesti liikmelisus juhtrühmas sai läbi (2013-2019), uued juhtkomitee liikmed on Poola, Moldova ja Austria lisaks endistele Prantsusmaa ja Iirimaa esindajatele. Järgmine EuroMAB konverents toimub 2021. aastal Austrias.

Globaalne kõrghariduskonventsioon esitatakse UNESCO peakonverentsile

Aprillis 2019 valmis kõrghariduse diplomite ja kvalifikatsioonide vastastikuse tunnustamise ülemaailmse konventsiooni tekst, mis on kavas esitada vastu võtmiseks sügisel toimuvale UNESCO peakonverentsile. Teksti koostamise ja viimistlemise juures ning töörühmades on alates 2016. aastast osalenud Eesti ekspert, ENIC/NARIC keskuse juhataja Gunnar Vaht. Eesti on olnud konventsiooni loomise protsessi üks eestvedajatest ja toetajatest.

Tehisintellekti ja hariduse alane konverents

16.–18. mail toimus Pekingis tehisintellekti ja hariduse alane rahvusvaheline konverents. Konverentsil arutati tehisintellekti rolli ja võimaluste üle kestliku arengu hariduseesmärgi saavutamisel ning laiemalt hariduse tulevikust ja hariduspoliitikastest tehisintellekti ajastul. Konverentsil oli 400 osalejat, Eestit esindas Haridus- ja Teadusministeeriumi e-teenuste osakonna juhataja Andres Ääremaa.

Selgusid UNESCO ja L'Oréal Baltikumi „Naised teaduses“ 2019. a stipendiaadid

11. juunil tunnustati Läti Ülikoolis toimunud tseremoonial kahte Eesti, kolme Läti ja kahte Leedu naisteadlast L'Oréal Baltikumi „Naised teaduses“ stipendiumitega.

6000 euro suuruse L'Oréali stipendiumi võitnud Tartu Ülikooli loomaökoloogia teadur dr Tuul Sepp ning botaanika ja ökoloogia doktorantuuris õppiv Kaarin Parts on pühendunud keskkonna ja looduse uurimisele. Nende eesmärk on leida lahendusi mitmetele kliima- ja keskkonnamuutusest tekkinud väljakutsetele.

Läänemeri on üks maailma reostunumaid merealasid. Sinna on sattunud ka palju vähki tekitavaid aineid. Tuul Sepp tahab stipendiumi toel uurida, kas Läänemere kaladel võib olla

arenenud kaitsekohastumusi keskkonnamuutuse vähki tekitava mõju vastu. Tulevikus võib see uurimissuund aidata leida uusi ideid ka inimeste vähiraviks.

Kaarin Parts on olnud vaimustunud looduses esinevatest keerukatest seostest ja elusorganismide vapustavast adaptatsioonivõimest. Samas valmistavad talle suurt muret meie elukeskkonna arengud. L'Oréali „Naised teaduses“ stipendium võimaldab tal lõpetada doktoritöö puujuurte ja neid koloniseeriva seenekoosluse reaktsioonist kahele kliimamuutuse tegurile – suurenenud õhuniiskusele ja mulla soojenemisele.

2019. a „Naised teaduses“ stipendiumi tseremoonia Riiis
Foto: Madli Kumpas

Ülemaailmne „Naised teaduses“ programm loodi 1998. aastal. Alates sellest ajast on L'Oréal ja UNESCO panustanud ühiselt selle programmi kaudu teadustegevusse, samuti püüdesse naisteadlaste arvu suurendada ning soolist võrdõiguslikkust teadusmaailmas edendada. Stipendiumiprogrammi kutsus 15 aatat tagasi Lätis ellu Vaira Vike-Freiberga, täna toimib see koostöös Eesti Teaduste Akadeemia, Läti Teaduste Akadeemia, Leedu Teaduste Akadeemia ja UNESCO Balti riikide rahvuslike komisjonidega. Eestis toimus stipendiumiprogramm kolmandat aastat.

KALENDER

19.06.2019

UNESCO täitevkoogu istungit ettevalmistav kohtumine Pariisis

17.–21.06.2019

MAB ICC kohtumine Pariisis

17.–19.06.2019

Veealuse kultuuripärandi konverents Brestis

20.–21.06.2019

Veealuse kultuuripärandi kaitse konventsiooni osalisriikide üldkogu Pariisis

30.06.–10.07.2019

Maailmapärandi komitee istung Bakuus

02.–03.07.2019

Kestlikku arengut toetava hariduse ja maailmakodanikuhariduse foorum Hanois

19.08.–20.10.2019

Eesti noor vabatahtlik töö UNESCO eSwatini rahvuslikus komisjonis

26.–28.08.2019

Eesti UNESCO ühendkoolide Läänemere Projekti 30. juubeli rahvusvaheline laager ja maailmahariduse suvekool Roostal

29.–30.08.2019

Kestliku arengu hariduseesmärgi indikaatorite tehnilise töörühma kohtumine Yerevanis

15.–21.09.2019

Rahvusvaheline Läänemere Projekti väikesaare laager Äros

20.–21.09.2019

Balti keti 30. aastapäeva noortefoorum Riias

24.–26.09.2019

UNESCO MIL konverents Göteborgis

24.09.–25.09.2019

UNESCO täitevkoogu istungit ettevalmistav kohtumine Pariisis

09.10.–23.10.2019

UNESCO täitevkoogu istung Pariisis

12.–27.11.2019

UNESCO peakonverents Pariisis

8.–14.12.2019

Vaimse pärandi komitee istung Colombias Bogotás